

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

**การศึกษาองค์ความรู้วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานฆาก
ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์**
**The Study of the Knowledge of Phaya Khankhak
Literature from Wat Mon Prang Version
in Amphoe Laplae, Uttaradit Province**

จักรกฤษณ์ อุตุ้ม
Jukkit Autum

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตเพชรบูรณ์
Faculty of Liberal Arts, Thailand National Sports University
Phetchabun Campus
E-mail: Dewdy_15017@hotmail.com

Received: Jan 23, 2021

Revised: Aug 8, 2021

Accepted: Nov 11, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาองค์ความรู้วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานฆาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้วรรณกรรมท้องถิ่น เรื่องพระยาขานฆาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในด้านเนื้อหา วิธีการและพิธีกรรมในการเทศน์และท่วงทำนองในการใช้ภาษา และ 2) เพื่อวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานฆาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research)

ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อตั้งแต่โบราณกาลนานมา ธรรมเทศนาพระยาขานฆากจะนำมาเทศน์เพื่อใช้ในพิธีขนาน้ำฝนยามที่บ้านเมืองเกิดความแห้งแล้งตามประเพณีดั้งเดิมของชาวอำเภอลับแล ธรรมเทศนาพระยาขานฆากจะนิยมนำมาเทศนาโปรดภิกษุ อุบาสก อุบาสิกาและเหล่าพุทธศาสนิกชนในช่วงเข้าพรรษา โดยใช้เวลาในการประกอบพิธีประมาณ 4 วัน เนื้อหาธรรมพระยาขานฆาก จะ

แตกต่างจากพระธรรมเทศนาทั่วไป คือจะเป็นภาษาเหนือที่มีลักษณะเหมือนการแต่งกระทู้อรรถ โดยจะขึ้นต้นนำด้วยพระคาถาบาลี แล้วอธิบายเป็นร้อยแก้วแบบภาษาล้านนา ที่มีความละเอียดละไมในการใช้ภาษา เนื้อหาของการเทศน์เป็นการสั่งสอนให้รู้จักบาปบุญคุณโทษ รู้จักการให้ทาน รักษาศีล เจริญภavana ทำดีละเว้นความชั่ว พร้อมทั้งยังสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไว้อีกด้วย

คุณธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานหมาก ฉบับวัดมอนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ปรากฏทั้งหมด 8 ประการด้วยกัน ประกอบด้วย 1. ความขยัน 2. ความซื่อสัตย์ 3. ความมีวินัย 4. ความสุภาพ 5. ความสะอาดกาย 6. ความสะอาดใจ 7. ความสามัคคี และ 8. ความมีน้ำใจ

คำสำคัญ : องค์ความรู้ วรรณกรรมท้องถิ่น ชาวไทยวน พระยาขานหมาก อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the knowledge of local literature on Phaya Khankhak Literature from Wat Mon Prang Version in Amphoe Laplae, Uttaradit Province in terms of preaching content, methods, and rituals as well as melody in the language usage and 2) to analyze the moral that appears in Phaya Khankhak Literature from Wat Mon Prang Version in Amphoe Laplae, Uttaradit Province. This study was qualitative documentary research. The researcher studied and analyzed the data from the documentary data.

The results found that the original tradition of Amphoe Laplae, the Phaya Khankhak preaching, is famous for preaching monks, upasakas, upasikas, and Buddhists during the Buddhist Lent Day. There are four days for religious ceremony. The Phaya Khankhak's content was different from another sermon. It was the North language composed as Dharma thread. The sentence started with Pali language and then explained as prose in the Lanna language. The preaching teaches people about merit and sin, almsgiving, precept observation,

spiritual cultivation, goodness and vices, and morality and ethics. The moral that appears in Phaya Khankhak Literature from Wat Mon Prang Version in Amphoe Laplae, Uttaradit Province consisted of 8 morals: 1) diligence, 2) honesty, 3) disciplines, 4) politeness, 5) body cleanliness, 6) heart cleanliness, 7) unity, and 8) kindness.

Keywords: Knowledge, local literature, Thai Yuan people, Phaya Khankhak Literature, Laplae district, Uttaradit province

บทนำ

อำเภอลับแล เป็นอำเภอหนึ่งที่มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นและยังคงความเป็นต้นเค้าของวัฒนธรรมล้านนา มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยังคงสืบสานจากบรรพบุรุษตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน ชาวเมืองลับแลเป็นชาวไทยวนเดิมที่อพยพลงมาจากอาณาจักรเชียงแสนโบราณ ดังนั้นชาวลับแลจึงมีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมเป็นแบบล้านนาดั้งเดิม มีภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกาย อาหาร การกิน เป็นแบบล้านนาดั้งเดิม และสำเนียงการพูดจะเป็นสำเนียงเชียงแสนโบราณ ที่มีชื่ออยู่ในแถวล้านนาตะวันออก เช่น แพร่ น่าน เชียงราย พะเยา อุดรดิตถ์ และ บางส่วนของสุโขทัย เป็นต้น หนึ่งในวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชาวลับแลที่ยังคงสืบสานมาจนถึงปัจจุบันคือ การเทศน์ธรรมวัตร

การเทศน์ธรรมวัตร หรือพระภิกษุสงฆ์เรียกว่า “เทศนาธรรมวัตร” ชาวลับแลเรียกว่า “เทศน์ต้องปะสา” จะเทศน์ทุกวันธรรมสวนะในช่วงเช้าพรรษาหลังจากพระภิกษุสงฆ์ สามเณรฉันภัตตาหารเพลเสร็จ แต่ปัจจุบันขนบธรรมเนียมการฟังเทศน์ในช่วงเช้าพรรษา 3 เดือนไตรมาสได้ลดน้อยลงแทบจะไม่มีเหลือให้เห็น ซึ่งการเทศน์ในช่วงเช้าพรรษานั้น เหล่าอุบาสก อุบาสิกา พุทธศาสนิกชนรับประทานอาหารกลางวันเสร็จช่วงบ่ายไปจนถึงตอนเย็น โดยเนื้อหาธรรมที่พระภิกษุสงฆ์ที่มีความแตกฉานในภาษาล้านนา เรียกอีกอย่างว่า “ธรรมกลี” (พระนักเทศน์) นำมาเทศนาจะเป็นนิทานชาดกที่มีเนื้อเรื่องยาวหลายผูกมาเทศนา เช่น จุมปูราษแดง เขียว สุวรรณหอยสังข์ หรือแม้แต่เรื่องที่นำมาศึกษา คือ “พระยาฆานฆาก” ที่นำมาเทศนาในวันธรรมสวนะช่วงเช้าพรรษา แต่บางวัดในอำเภอลับแลก็นำมาเทศน์ในช่วงเช้าและไม่ได้นำเนื้อหาธรรมนิทานชาดกมาเทศนา แต่นำเนื้อหาธรรมที่

เป็นภาษาไทยมาแทนแทน เพราะพระภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่ในปัจจุบันไม่สามารถอ่านภาษาล้านนาได้

ความเชื่อตั้งแต่โบราณกาลนานมาได้นำธรรม “พระยาฆานฆาก” (เขียนตามใบลาน ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์) มาเทศนาเพื่อในพิธีขอน้ำฟ้าสายฝนยามที่บ้านเมืองเกิดความแห้งแล้ง ต้นไม้ใหญ่ยืนต้นตาย น้ำห้วยหนองคลองบึงแห้งขอด ดินในนาแตกระแหง ในปัจจุบันมีพระภิกษุสงฆ์ 1 รูป ที่มีความชำนาญด้านการเทศน์ในเขตอำเภอลับแล สำหรับเนื้อหาธรรมพระยาฆานฆาก (ในปัจจุบันไม่มีการเทศน์แล้ว) จะแตกต่างจากพระธรรมเทศนาทั่วไป คือจะเป็นภาษาเหนือที่มีลักษณะเหมือนการแต่งกระทู้ธรรม โดยจะขึ้นต้นนำด้วยพระคาถาบาลี แล้วอธิบายเป็นร้อยแก้วแบบภาษาล้านนา ที่มีความละเมียดละไมในการใช้ภาษาและเป็นภาษาที่เก่าแก่ซึ่งไม่นิยมสื่อสารกันแล้วในปัจจุบัน

วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาฆานฆาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่า ประคอง นิมมานเหมินท์(Nimmanhaemin, 2015) “วรรณกรรมล้านนามีเป็นจำนวนมาก วรรณกรรมเหล่านี้มีคุณค่าไม่น้อยไปกว่าวรรณกรรมของท้องถิ่นอื่นหรือวรรณกรรมของชาติอื่น ๆ” นอกจากนี้เนื้อหาของบทเทศน์เป็นการสั่งสอนให้คนรู้จักบาปบุญคุณโทษ รู้จักการให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ทำดีละเว้นความชั่ว พร้อมทั้งยังสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไว้อีกด้วย สุขฤดี เอี่ยมบุตรลบ (Eambutrarob, 1989) “ความสำคัญของเรื่องวรรณกรรมเรื่องนี้ คือ เป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าในหลักธรรมคำสั่งสอน เป็นวรรณกรรมที่แตกต่างไปจากวรรณกรรมนิทานเรื่องอื่น ๆ”

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องนี้ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของชาวลับแลในการประกอบพิธีกรรมการเทศน์เพื่อขอฝน และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นที่โดดเด่นของชาวลับแล นั่นคือ การเทศน์ธรรมวัตร ที่ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้ง คุณธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องพระยาฆานฆากนั้น เป็นความดีพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เมื่อผู้ที่ได้ศึกษาเรียนรู้มองเห็นคุณค่าของคุณธรรมในด้านต่าง ๆ แล้ว จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และส่งผลไปสู่พฤติกรรมที่ดีในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้วรรณกรรมท้องถิ่น เรื่องพระยาขานหมาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในด้านเนื้อหา วิธีการและพิธีกรรมในการเทศน์และท่วงทำนองในการใช้ภาษา
2. เพื่อวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานหมาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาองค์ความรู้วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานหมาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ความรู้วรรณกรรมท้องถิ่น เรื่องพระยาขานหมาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในด้านเนื้อหา วิธีการและพิธีกรรมในการเทศน์ และท่วงทำนองในการใช้ภาษา และวิเคราะห์คุณธรรมโดยใช้แบบวัดคุณธรรม ตามหลักเกณฑ์ของ (Bureau of Educational Management Evaluation Office of the Education Council Secretariat Ministry of Education, 2008) จากนโยบายปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 9 ประการ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานหมาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีทั้งหมด 4 ผูก

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

1 มกราคม 2561 – 1 มกราคม 2562

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา โดยทบทวนแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่นักวิชาการได้ศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

ตำนานพญาคันคาก ได้รับขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ปี พ.ศ. 2553 (2010) ปฐม หงส์สุวรรณ (Hongsuwan, 2016) กล่าวในหนังสือ วรรณกรรมพื้นบ้าน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ถึง ตำนานพญาคันคาก (พญาคางคก) ไว้ว่า เป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่ปรากฏในการรับรู้ของชาวอีสาน และล้านนาในประเทศไทย มีชื่อรู้จักกันโดยทั่วไปว่า ตำนานพญาคันคาก ประยงค์ แสนบุราณ (Saenpuran, 2012) การขอฝน เป็นพฤติกรรมหรือบทบาทอันหนึ่งของกลุ่มชนชาติพันธุ์ไทย-ลาว ที่มีต่อพระยาแถน ประเพณีการขอฝนนี้ยังดำรงและยังปฏิบัติอยู่ท่ามกลางวิทยาการสมัยใหม่ในปัจจุบัน สันนิฐานได้ว่าประเพณีนี้ กำเนิดขึ้นจากนิทานพื้นบ้านเรื่อง พระยาขันคาก สมชัย ฟักสุวรรณ (Faksuwan, 2012) กล่าวเกี่ยวกับเรื่องพระยาขันคาก ในหนังสือ วรรณคดีอีสานเรื่อง พระยาขันคาก ไว้ว่า วรรณกรรมพื้นบ้านเรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับฝนฟ้าอากาศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของชาวไทยซึ่งอาศัยการเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ วรรณกรรมเรื่องนี้อ่านสนุกให้ทั้งความรู้และความบันเทิง นอกจากนั้นยังให้ความรู้ด้านคติธรรม เช่น ความสามัคคี ประเพณี ความเชื่อ ศิลปะการดนตรี สถาปัตยกรรม วิจิตรศิลป์ และอีกหลาย ๆ ประการที่ผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกไว้ในเนื้อเรื่อง

ผู้วิจัยใช้แบบวัดคุณธรรม ตามหลักเกณฑ์ของ (Bureau of Educational Management Evaluation Office of the Education Council Secretariat Ministry of Education, 2008) จากนโยบายปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 9 ประการที่กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

แบบวัดคุณธรรม	
คุณธรรม	ความหมาย (แบบวัด)
1. ความซื่อสัตย์	- การมีพฤติกรรมเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย - การลงมือทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาบังคับการทำงานอย่างตั้งใจเต็มความสามารถ - เมื่อมีอุปสรรคพยายามแก้ไขเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงโดยไม่ละทิ้งงาน - เมื่อมีเวลาว่างก็มักใช้ไปในการทบทวนฝึกฝนสิ่งที่ได้เรียนรู้มา หรือทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น
2. ความประหยัด	- การรู้จักเก็บออม การใช้สิ่งของต่าง ๆ เท่าที่จำเป็น และคุ้มค่า
3. ความซื่อสัตย์	- การทำตามข้อตกลง ตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่คดโกง - พูดตามความเป็นจริง ไม่เสแสร้ง ไม่กลับกลอก - รักษาสิ่งของ ไม่ใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้อง
4. ความมีวินัย	- การยึดมั่นที่จะประพฤติตนตามแบบแผนระเบียบข้อบังคับ และข้อปฏิบัติที่ถูกต้องดังมาอย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น โดยไม่หวั่นไหวตามสิ่งยั่วยุภายนอกหรือความต้องการอื่น ที่จะมาเบี่ยงเบนแบบแผนพฤติกรรมของตน
5. ความสุภาพ	- การมีมารยาทเรียบร้อย การใช้กิริยาอาการรวมถึงการแต่งกายที่เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่
6. ความสะอาด	- การรักษาร่างกายให้สะอาด - การรักษาสภาพแวดล้อมให้สะอาด

แบบวัดคุณธรรม	
คุณธรรม	ความหมาย (แบบวัด)
7. ความสะอาดใจ	- การคิดดีต่อผู้อื่น ไม่มุ่งร้าย ไม่อิจฉาริษยา
8. ความสามัคคี	- การมีพฤติกรรมร่วมมือร่วมใจทำงานอันเป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รัก ช่วยเหลือเกื้อกูล เสียสละ ไม่เอาเปรียบเปรียบกัน ไม่ใช่ ความรุนแรงในการแก้ปัญหา และไม่สร้างความแตกแยก
9. ความมีน้ำใจ	- การแสดงออกถึงการอาสาหรือเต็มใจที่จะช่วยเหลือ ทำ เพื่อผู้อื่น ส่วนรวม สังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน หรือ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

จากการทบทวนแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่นักวิชาการได้
ศึกษาไว้ สามารถสร้างกรอบแนวคิดได้ดังต่อไปนี้

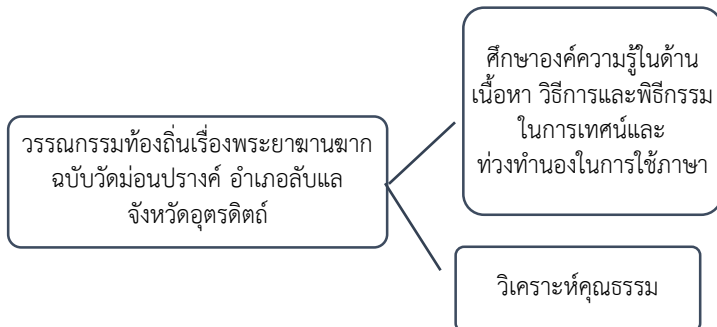

Figure 1 Research conceptual framework

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารจากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานขาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

วิทยาการ

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสาร หนังสือที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูล จากโบบานวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานขาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาองค์ความรู้วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานขาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ในด้านเนื้อหา วิธีการและพิธีกรรมในการเทศน์และท่วงทำนองในการใช้ภาษา พร้อมทั้งปริวรรตและตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดร่วมกับ พระครูสุนทร วิริโยภาส เจ้าอาวาสวัดนาทะเล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พระครูเกษม กิตติคุณ เจ้าอาวาสวัด ดอนไชย อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พระสมุห์สวิง คุณธัมโม เจ้าอาวาสวัด ม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และนายฉัตรชัย ใจแสน

2.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คุณธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานขาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยใช้แบบวัดคุณธรรม ตามหลักเกณฑ์ของ (Bureau of Educational Management Evaluation Office of the Education Council Secretariat Ministry of Education, 2008) จากนโยบายปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 9 ประการ

ผลการวิจัย

องค์ความรู้วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานขาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ในด้านเนื้อหา วิธีการและพิธีกรรมในการเทศน์และท่วงทำนองในการใช้ภาษา

จากการปริวรรตวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานขาก ฉบับวัดม่อนปรังค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สามารถแบ่งเนื้อหาได้ทั้งหมด 4 ผูก ผูกที่ 1 มี 27 ใบลาน ผูก 2 มี 37 ใบลาน ผูก 3 มี 24 ใบลานและผูก 4 มี 19 ใบลาน รวมทั้งหมด 4 ผูก มี 107 ใบลาน แต่ละผูกมีความสำคัญดังต่อไปนี้

ผูกที่ 1 เนื้อหาในผูกนี้เป็นการเริ่มต้นของเรื่องพระยาขานขาก กล่าวถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เทศนาเริ่มเรื่องว่า กษัตริย์องค์หนึ่งชื่อว่าพระมหาเอกราชามีพระสนมชื่อนางจันทะเทวี เป็นผู้มิบุญปกครองเมืองมิลิานครด้วยทศธรรม 10 ประการ ไพรฟ้าประชาชนทั้งหลายต่างอยู่ดีมีสุข เพราะพวกเขาเหล่านั้นมีใจเป็นบุญกุศล กระทำทานอยู่เป็นนิจ ในวันหนึ่งพระนางจันทะเทวีได้ประสูติพระราชโอรสรูปร่างหน้าตาเหมือนคางคก นามว่า พระยาขานขาก เป็นผู้มิบุญเนื่องด้วยเป็นหน่อเนื้อพุทธองค์ เมื่อกาลเวลาผ่านไปไม่นานพระยาขานขากก็ได้สละรูปคางคกออก มีรูปร่างงดงามดังเทพบุตร และได้นางอุตรกฐทวีเป็นนางสนม เมื่อพระยาขานขากได้ถอดรูปคางคกออกแล้ว พระมหาเอกราชาก็เป็นบิดาจึงยกราชสมบัติให้ปกครองเมืองมิลิานครสืบต่อมา ครั้นเวลาผ่านไป 1 ปี นางอุตรกฐทวีก็ตั้งครรภ์และคลอดบุตรชาย ชื่อว่า เทวกุมาร และต่อมาไม่นาน ก็มีบุตรธิดาชื่อว่า นางสีดากุมารี เหล่าบรรดามนุษย์ อมนุษย์ สัตว์ ยักษ์ นาค เทวดา ฯ ต่างก็สรรเสริญกราบไหว้บูชาพระยาขานขากเป็นยิ่งนัก ส่งผลให้พระยาแถมผู้เป็นเทวดาที่ดูแลเรื่องฝนฟ้าไครธเป็นอย่างมาก เนื่องจากไม่มีผู้ใดมาสรรเสริญกราบไหว้บูชาตน จึงดลบันดาลให้ฝนไม่ตกในชมพูทวีปถึง 7 ปี ส่งผลให้ชาวเมืองทั้งหลายเดือดร้อนเป็นอย่างยิ่ง ชาวเมืองทั้งหลายจึงเข้าไปทูลถามแก่พระยาขานขากเรื่องของฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล พระยาขานขากจึงปรึกษากับเหล่าบรรดาเสนาอำมาตย์เตรียมตัวยกไพร่พลไปถามสาเหตุแก่พระยานาค

ผูกที่ 2 เนื้อหาในผูกนี้กล่าวถึงพระยาขานขากยกไพร่พลไปยังเมืองนาค สอบถามถึงเรื่องราวที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล พระยานาคก็ได้ตอบคำถามกับพระยาขานขากด้วยเหตุเนื่องจากพระยาแถมนั้นโกรธแค้นพระยาขานขาก เพราะเหล่าบรรดามนุษย์ อมนุษย์ สัตว์ ยักษ์ นาค เทวดา ฯ ต่างก็สรรเสริญกราบไหว้บูชาพระยาขานขากแต่เพียงผู้เดียว มิได้มาสรรเสริญกราบไหว้บูชาตนเหมือนดังก่อน จึงไม่กระทำให้ฝนตก เมื่อทราบถึงเหตุที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลแล้ว พระยาขานขากจึงสอบถามทางไปยังเมืองแถม เมื่อได้ความแล้ว จึงเดินทางกลับไปยังเมืองของตนเตรียมตัวเดินทางไปยังเมืองแถม ต่อมาไม่นาน พระยาขานขากก็ได้รับรวมไพร่พล

ทั้งหลายเดินทางไปยังเมืองแฉก ใช้เวลาถึง 1 ปีจึงเดินทางถึง เมืองแฉกนั้นตั้งอยู่ที่ สวรรค์ชั้นที่ 1 ชื่อว่า จาตุมหาราชิกา เมื่อขึ้นมาถึงเมืองแฉกแล้ว ไพร่พลทั้งหลายก็ สร้างเมืองเพื่อเตรียมตัวรบกับพระยาแฉก คนใช้เมืองแฉกได้เห็นเหล่าบรรดาไพร่ พลของพระยาแฉกมาจึงสอบถามว่าเหตุใดจึงมาสร้างเมืองในที่แห่งนี้ พระยาแฉก มาจึงตอบไปในเนื้อความด้วยว่า ข้าเป็นผู้ชนะมารทั้ง 4 ทวีป เหตุใดพระยาแฉก จึงไม่ทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เมื่อคนใช้เมืองแฉกได้รับข้อความ ก็ได้ไปบอกแก่ พระยาแฉกฟัง พระยาแฉกฟังดังนั้นก็โกรธเคียดแค้นเป็นอย่างมาก เพราะทรงตน ว่าข้าไม่ใช่ข้าของผู้ใดในชมพูทวีป ที่จะกระทำให้ฝนตก พระยาแฉกจึงเตรียมไพร่ พลออกรบกับพระยาแฉก ต่อมาไพร่พลทั้งสองฝ่ายก็เข้าต่อสู้รบราฆ่าฟันกัน สุดท้ายพระยาแฉกก็สามารถรบชนะและจับพระยาแฉกได้

ผูกที่ 3 เนื้อหาในผูกนี้กล่าวถึงพระยาแฉกรบชนะพระยาแฉกแล้ว ก็ ยึดเมืองของพระยาแฉก ยกไพร่พลทั้งหลายเข้าสู่เมืองหลวงของแฉก และอยู่อาศัย ที่เมืองของพระยาแฉกเป็นเวลานาน ต่อมาพระยาแฉกสำนึกผิดและขอขมาพระยา แฉก พระยาแฉกก็ทรงยกโทษให้และสั่งให้พระยาแฉกทำให้ฝนตกต้องตาม ฤดูกาลเหมือนดังที่เคยเป็นมา พร้อมทั้งทรงปล่อยพระยาแฉกจากการคุมขัง ต่อมา ได้ทรงยกไพร่พลเดินทางกลับไปชมพูทวีปเมืองมิลินครของตน

ผูกที่ 4 เนื้อหาในผูกนี้กล่าวถึงเมื่อพระยาแฉกได้กลับมายังบ้านเกิด เมืองนอนของตนแล้ว ก็ปกครองเหล่าบรรดาประชาชนด้วยทศธรรม 10 ประการ ต่อมาไม่นาน พระเอกราชา บิดาและพระนางจันทะเทวี มารดาของพระยาแฉก ก็เสียชีวิตลงด้วยโรคชรา ต่อมาไม่นาน พระยาแฉกก็ทรงยกราชสมบัติให้ เทวกู มาร บุตรชายของตน เนื่องจากชราภาพและมีโรคภัยมาเบียดเบียน ในลำดับสุดท้าย พระยาแฉกก็สิ้นชีวิตลง

วิธีการและพิธีกรรมในการเทศน์

วิธีการและพิธีกรรมในการเทศน์พระยาแฉก ฉบับวัดม่อนปรางค์นี้ จะประกอบพิธีปลุกผามพิธีสองชั้น จำนวน 1 ผาม ไวก่กลางพิธี รอบผามพิธีสี่ทิศ ขัดราขวัตรฉัตรธง ปลุกต้นกล้วย ต้นอ้อย มะพร้าวขะแนน ผามชั้นบนสุด ประดิษฐานพระพุทธรูปปางขอฝน ชั้นล่างไว้สำหรับพระภิกษุสงฆ์เทศนาธรรมพระ ยาแฉก เนื้อหาธรรมนี้จะเกี่ยวเนื่องกับการขอน้ำจากสายฝน และธรรมคาถา ปลาซ่อนใต้ผามจะขุดหลุมใส่ดอกบัว เรียกว่า “สระโบกขรณี” แล้วก็ใส่ปลาซ่อน 1 ตัว ระหว่างพิธีพระภิกษุสงฆ์จำนวน 1 รูป เจริญพระพุทธมนต์บทคาถาขอฝน โดย

ใช้ระยะเวลาในการประกอบพิธีจำนวน 1 วัน และในวันที่ 1 ทำบุญตักบาตรถวาย ภัตตาหารเช้าแก่พระภิกษุสงฆ์

ท่วงทำนองในการใช้ภาษา

เนื้อความในอัมมพระยาฆานฆาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ จะใช้ภาษาที่ สัมผัสเสียงและสัมผัสสระ รวมถึงใช้คำที่สละสลวยคล้องจองกัน คนในพื้นที่จะ เรียกว่า คำอัมม นั่นคือ การนำคำพื้นเมืองล้านนามาร้อยเรียงให้มีความสอดคล้องทั้ง เสียงพยัญชนะและเสียงสระ อาทิ “ก็เล็งแลดูก็หันผาประต้อนผะดับแล้วแลด้วย แก้วและคำจั่งตั้งไว้นั้น” เพื่อให้เนื้ออัมมมีความไพเราะ เมื่อพระภิกษุสงฆ์เทศน์ก็จะ สามารถอ่านได้ตามวรรคตอนในเนื้อความของอัมม และสามารถทำให้ พุทธศาสนิกชนที่มาฟังธรรมนั้นมีสุนทรีย์ในการฟัง เข้าถึงเนื้อความได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการปลูกฝังความคิดให้ผู้นับถือศาสนาพุทธได้ศรัทธาในคำสั่งสอนขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คุณธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาฆานฆาก ฉบับวัด ม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีทั้งสิ้น 8 ประการ ดังนี้

1. ความขยัน ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาฆานฆากปรากฏเนื้อหา ตามแบบวัดคุณธรรมเรื่องความขยัน 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1.1 การมีพฤติกรรมเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย ปรากฏเนื้อหา เกี่ยวกับ การปรนนิบัติรับใช้ ในเนื้อหาตอนหนึ่งได้กล่าวถึง เหล่านางสนมผู้รับใช้ ทั้งหลายต่างดูแลเอาใจใส่พระนางจันทระราชเทวี เป็นอย่างดีเยี่ยม ตลอดเวลา อีกทั้งยังมีความซื่อสัตย์สุจริตที่ดูแลช้าง ม้าของตน ดังข้อความที่ว่า

“สัพเพชญาโต อันว่านางนาสนมทั้งหลายกฎหมายว่าได้

หมัร 1 ก็ มาแสล่อมเฝ้าแหย่นางราชเทวีตนั้นนทุกเมื่อทุกยามบ่ ขาสสายและ มีช้างแสน 1 มล้า 1 อันมีความหากถอมเลี้ยงหย้าทุกตัว และ”

1.2 การลงมือทำงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมา บังคับการทำงานอย่างตั้งใจเต็มความสามารถ ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับ การรับรู้ หน้าที่ของตน ความอดทนต่อความเหนื่อยยาก และการกระทำตามสิ่งที่ได้รับ มอบหมายทันที ในเนื้อหาตอนหนึ่งได้กล่าวถึง เหล่าบรรดาเสนาอำมาตย์ทั้งหลายก็ ได้กระทำตามสิ่งที่ได้รับมอบหมายโดยทันที ดังข้อความที่ว่า

“เสนาอำมาตย์ทั้งหลายก็รับเอาอาชญาพระญาเจ้าแล้วก็ขึ้นขี่ม้ารื้อตัว เร็ว แรงไปด้วยอันตัวพันก็ไปรอบบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลาย”

1.3 เมื่อมีอุปสรรคพยายามแก้ไขเพื่อให้งานสำเร็จลงโดยไม่ละทิ้งงาน ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับการปลอมประโลมใจภรรยา ในเนื้อหาตอนหนึ่งได้กล่าวถึง เมื่อพระยาเอกราชผู้เป็นสามีเห็นพระนางจันทะราชเทวีรู้สึกกระวนกระวายใจในความฝันของตน พระยาเอกราชก็รีบแก้ไขปัญห โดยการปลอมประโลมใจภรรยาและคิดค้นหาคำตอบในความฝันนั้นโดยทันที ทำให้พระนางราชเทวีหายความกระวนกระวายใจ ดังข้อความที่ว่า

“อะละ ในกาลเมื่อนั้น เอกะราชานว่าพรหมมหาเอกะราชะตนเปนผัว วิสัชขันโต อันจักแกยงนิมิตละฝันแฉนาง อะละ ก็กล่าวเปนนัยยะคณาว่า อาจินเตยิตัว ดังนี้ ภเตตุราเจ้าเทวีน้องรักพี่เหีย ตัวอันว่าเจ้ามาได้ไครยงใจสังสักอันเหือะ คำฝันแห่งเจ้านั้นเปนอันตัก มหาชัยโย ก็จักมีชัยชนะปราบแพ้นามทั้งมรและ สว่างหายเสียยังพรญาธิโลกา และ คำร้อร้อรกระหายแล้ว รัฟพันติเจ้าก็จักได้บุตตะทายะยัง ยังลูกแก้วอันจักสืบเชื้อแทนเมิงแห่งร่าบยาชะแล โสบุตใด อันว่าลูกผู้นั้นสุดวาคั้นว่าได้ยินยังถ้อยคำอันพรหมมหาเอกะราชะตนเปนผัวหากกล่าวแก่คำฝันนั้นอแม้นคงตั้งอัน นางก็มีใจชมชื่นยินดีมากนัก”

2. ความประหยัด ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานหากไม่ปรากฏเนื้อหาตามแบบวัดคุณธรรมเรื่องความประหยัด

3. ความซื่อสัตย์ ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานหากปรากฏเนื้อหาตามแบบวัดคุณธรรมเรื่องความซื่อสัตย์ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

3.1 การทำตามข้อตกลง ตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่คดโกง พุดตามความเป็นจริง ไม่เสแสร้ง ไม่กลับกลอก ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับการพูดตามความเป็นจริงและการสรรเสริญยกยอ

3.2 รักษาสิ่งจะไม่ใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้อง ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับการรักษาสัจจะ

4. ความมีวินัย ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานหากปรากฏเนื้อหาตามแบบวัดคุณธรรมเรื่องความมีวินัย 1 ประการ ดังต่อไปนี้

4.1 การยึดมั่นที่จะประพฤติตามแบบแผน ระเบียบข้อบังคับ และข้อปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามอย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น โดย

ไม่หันเหตามสิ่งยั่วยุภายนอกหรือความต้องการอื่น ที่จะมาเบี่ยงเบนแบบแผนพฤติกรรมของตน ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับ การปกครองโดยหลักทศธรรม 10 ประการ การยึดมั่นตามแบบแผน ราชประเพณี การต้อนรับขับสู้ การให้เครื่องบรรณาการ การหาทางออกที่ถูกต้อง ดึงม และ การปกครองโดยหลักพรหมวิหาร 4

5. ความสุภาพ ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานหมากปรากฏเนื้อหาตามแบบวัดคุณธรรมเรื่องความสุภาพ 1 ประการ ดังต่อไปนี้

5.1 การมีมารยาทเรียบร้อย การใช้กิริยาจาจา รวมถึงการแต่งกายที่เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่ ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับ การเคารพสามี การปรนนิบัติแม่สามี การใช้กิริยาจาจาสุภาพ ไปมาลาไหว้และการเคารพผู้ใหญ่

6. ความสะอาดกาย ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานหมากปรากฏเนื้อหาตามแบบวัดคุณธรรมเรื่องความสะอาดกาย 2 ประการ ดังต่อไปนี้

6.1 การรักษาร่างกายให้สะอาด ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับ การอาบน้ำชำระผม และใช้เครื่องหอม

6.2 การรักษาสภาพแวดล้อมให้สะอาด ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับ การประดับเครื่องใช้ให้ดูสวยงาม

7. ความสะอาดใจ ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานหมากปรากฏเนื้อหาตามแบบวัดคุณธรรมเรื่องความสะอาดใจ 1 ประการ ดังต่อไปนี้

7.1 การคิดดีต่อผู้อื่น ไม่มุ่งร้าย ไม่อิจฉาริษยา ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับ มีใจคิดกระทำบุญอยู่เป็นนิจ ห้ามปรามความคิดของผู้ที่จะมาตีตนนินทาของตน การให้พรแก่ลูกก่อนเดินทางไปรบ การดูแลเกียจคร้านเพื่อให้เดินทางอย่างปลอดภัย การมีจิตใจกว้างขวาง ไม่คิดเบียดเบียนใคร การเป็นผู้มีจิตใจเป็นกลางในการตัดสินคดีความ และไม่นำผู้อื่นมาเป็นของตน

8. ความสามัคคี ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานหมากปรากฏเนื้อหาตามแบบวัดคุณธรรมเรื่องความสามัคคี 1 ประการ ดังต่อไปนี้

8.1 การมีพฤติกรรมร่วมมือร่วมใจทำงานอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รัก ช่วยเหลือเกื้อกูล เสียสละ ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา และไม่สร้างความแตกแยก ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับ การร่วมมือร่วมใจที่จะหาทางแก้ไขปัญหา การร่วมมือร่วมใจกันทำงานและการร่วมมือร่วมใจกันเดินทาง

9 ความมีน้ำใจ ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานผากปรากฏเนื้อหาตามแบบวัดคุณธรรมเรื่องความมีน้ำใจ 1 ประการ ดังต่อไปนี้

9.1 การแสดงออกถึงการอาสาหรือเต็มใจที่จะช่วยเหลือ ทำเพื่อผู้อื่น ส่วนรวม สังคม โดยไม่หวังผลตอบแทน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับ การบริจาคทรัพย์ การบริจาคเครื่องนุ่งห่ม การปลดปล่อยข้าทาส การปลดปล่อยสัตว์ การบริจาคอาหาร การแสดงออกถึงการอาสาที่จะช่วยเหลือ การแสดงออกถึงความมีน้ำใจ

สรุปและอภิปรายผล

ตามจารีตประเพณีของอำเภอลับแล ธรรมเทศนาพระยาขานผากจะนิยมนำมาเทศนาโปรดภิกษุ และอุบาสก อุบาสิกาและเหล่าพุทธศาสนิกชนในช่วงเข้าพรรษา หรือชาวลับแลเรียกว่า “เทศน์ต้องปะสา” นอกจากนี้พระภิกษุสงฆ์ยังมีการนำธรรมพระยาขานผากนี้มาเทศน์เพื่อขอน้ำฟ้าสายฝน สอดคล้องกับ สมชัย พิทักษ์ธรรม (Faksuwan, 2012) “วรรณกรรมเรื่องนี้ชาวอีสานจะใช้ในพิธีกรรมขอฝนโดยจะจัดให้เป็นพิธีใหญ่เช่นเดียวกับบุญพระเวส” ในช่วงที่ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลควบคุมกับธรรม พระยาปลาซ่อน แต่ก่อนธรรมผากนี้มีเกือบทุกวัดในอำเภอลับแล แต่ในปัจจุบันได้ค้นพบธรรมผากนี้ได้ทีเดียวในอำเภอลับแล คือ วัดม่อนปรางค์ ตำบลศรีพนมมาศ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้จารเป็นภาษาพื้นเมืองเหนือขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2454 ราวประมาณ 114 ปี ซึ่งผู้ที่จารหนังสือธรรมใบลานผากนี้คือ ครูบาอิน เจ้าอารามธิบติวัดม่อนผาง (วัดม่อนปรางค์ในปัจจุบัน)

ในปัจจุบันนี้ ธรรมเทศนาพระยาขานผากผากนี้ก็ไม่นำออกมาเทศน์ในช่วงเข้าพรรษาเลย เพราะมีเหตุผลคือ ธรรมพระยาขานผากนี้จะเขียนเป็นภาษาพื้นเมืองเหนือ พระสงฆ์ที่จะเทศน์ต้องอ่านออกเขียนได้ภาษาพื้นเมืองเหนือเท่านั้น จึงส่งผลทำให้ธรรมผากนี้ที่สมัยก่อนได้ออกมาเทศน์เพื่อฟังเรื่องราวของอดีตชาติของพระพุทธเจ้านั้นได้หายไปจนถึงทุกวันนี้

คุณธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพระยาขานผาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ปรากฏทั้งหมด 8 ประการด้วยกัน ประกอบด้วย 1. ความขยัน 2. ความซื่อสัตย์ 3. ความมีวินัย 4. ความสุภาพ 5. ความสะอาดกาย 6. ความสะอาดใจ 7. ความสามัคคี และ 8. ความมีน้ำใจ ส่วนความประหยัดไม่ปรากฏ ผลการวิจัยด้านคุณธรรมนี้ ทำให้เห็นแนวคิดในการ

สอดแทรกหลักคุณธรรมเข้าไปในวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวลับแล ทำให้เกิดแนวคิดและหลักการปฏิบัติที่ดีในสังคมไทยสืบไป สอดคล้องกับ เหงียน ซี เดีย ลินห์ (Nguyen Thi Dieu Linh, 2016) กล่าวถึง การวิเคราะห์คุณธรรม 8 ประการที่ปรากฏในสำนวนไทยกับสำนวนเวียดนาม ส่งผลให้คนไทยและสังคมเวียดนาม มีวิธีการคิดและการปฏิบัติเพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยการปลูกฝังและสั่งสอนไว้ในสำนวน เพื่อให้คนรุ่นลูกรุ่นหลานดำเนินรอยตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหรือการใช้ประโยชน์

1.1 สถานศึกษาควรนำวรรณกรรมพื้นบ้าน เรื่องพระยาขานผาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์นี้สอดแทรกในบทเรียนจัดการเรียนการสอน หรือทำหลักสูตรวรรณกรรมพื้นบ้านของชาวลับแล

1.2 นำข้อมูลเนื้อหาของการวิจัย วรรณกรรมพื้นบ้าน เรื่องพระยาขานผาก ฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างเป็นการ์ตูน ในรูปแบบหนังสือหรือวีดิทัศน์ เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรนำวรรณกรรมพื้นบ้าน เรื่องพระยาขานผากฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ไปเปรียบเทียบกับสำนวนอื่น ๆ เช่น สำนวนอีสาน

2.2 ควรศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้าน เรื่องพระยาขานผากฉบับวัดม่อนปรางค์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในด้านอื่น ๆ เช่น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การใช้คำ การใช้โวหาร

References

Bureau of Educational Management Evaluation Office of the Education Council Secretariat Ministry of Education. (2008). **The research report evaluates the merits of the learners: attitudes and behaviors.** Bangkok: Plearn Studio Co., Ltd. (in Thai).

- Cultural Office of Uttaradit. (2013). **Provincial Cultural Situation Survey Uttaradit year 2013**. Uttaradit: Cultural Office of Uttaradit. (in Thai).
- Eambutarob, S. (1989). **A Study of Phya Khankhaak, A Northeastern Thai Literary Work**. MA Thesis (Thai Epigraphy) , Silpakorn University. (in Thai).
- Faksuwan, S. (2012). **Northeastern literature about Phraya Khankak**. Bangkok: Fine Arts Department, Ministry of Culture. (in Thai).
- Hongsuwan, P. (2016). Legend of Phaya Khankak in “**Folk literature, cultural heritage of the nation**”. Bangkok: Printing Office War Veterans Organization of Thailand Under royal patronage. (in Thai).
- Meesoontorn, D. (2013). **Relationship between the temple and the community a case study to the temple wand the community in Kanchanaburi Province**. MA Thesis (Social Development Administration) , National Institute of Development Administration. (in Thai).
- Nguyen Thi Dieu Linh. (2016). **An analysis of the 8 virtues in thai and vietnamese idioms**. DA Thesis (in Thai), Naresuan University. (in Thai).
- Nimmanhaemin, P. (2015). “Basic knowledge of Northern Thai dialect” in **Intangible heritage, Thai regional dialect**. Bangkok: Office of the Royal Society. (in Thai).
- Saenpuran, P. (2012). The belief to Thaen of Thai-Lao genealogies in the native society and culture of Isarn. **Journal of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University**, 29(3), 21-40. (in Thai).